

особистості як результату взаємодії криміногенних факторів сімейної десоціалізації з негативним впливом несімейного середовища.

На нашу думку, одним із засобів правового компромісу в міжособистісних відносинах є приведення волі і свідомості особи у стан узгодженості із законами природи. Саме за такої умови, будь-який конфлікт (у тому числі й в сімейно-побутовій сфері) може бути вирішений ненасильницьким способом, а відповідно до цього, й без застосування апарату примусу, заборон та обмежень.

Список використаних джерел

1. Головкін Б. М. Сімейно-побутові конфлікти у системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Б. М. Головкін. – Х., 2002. – 218 с.
2. Головкін Б. М. Конфліктні стосунки – передумови вчинення насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері / Б. Головкін // Право України. – 2001. – № 5. – 250 с.
3. Шестаков Д. А. Семейная криминология: Криминофамилистика / Д.А.Шестаков [2-е изд.]. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 389 с.
4. Криминологічна віктимологія: Навчальний посібник / [Моїсєєв Є. В., Джужа О. М., Васильєвич В. В. та ін.] За заг. ред. проф. О. М. Джужі. – К.: Атіка, 2006. – 352 с.
5. Віктимологічні аспекти злочинності: криминологічні дослідження: Випуск 1 / Луганський державний університет внутрішніх справ; Луганський гуманітарний центр; [Відп. ред. В. І. Поклад]. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 152 с.
6. Соболева С. Б. Виктимологический аспект конфликтных ситуаций в семье / С. Б. Соболева // Вопросы борьбы с преступностью. – М., – Вып. 25, 1999. – 155 с.
7. Мошак Г. Г. Преступления и иные правонарушения, совершаемые в сфере семейных отношений, и их профилактика / Г. Г. Мошак. Одесса: ОГМУ, 2001. – 196 с.

Комар Андрій Олегович,
курсант факультету фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СІМЕЙНІ ЧИННИКИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Серед проблем, пов'язаних зі збереженням здоров'я нації, увагу привертає питання про підлітковий та юнацький суїцид. Згідно даних ВООЗ щороку від самогубства помирає близько 800 тис. осіб, майже 170 тис. – у європейському регіоні. Самогубство стоїть на другому місці серед причин смерті осіб віком 15–29 років [4].

Щодо ситуації в Україні, то найбільший сплеск суїцидів був зафіксований на початку 90-х. Так, наприклад, 1995 року на 100 тис населення припадало майже 30 самогубств. З 2000 року в Україні спостерігається тенденція до зниження рівня самогубств, але разом з тим почала зростати кількість суїцидів у молодіжному середовищі (вік від 15 до 29 років). За даними МНС зараз в Україні здійснюється близько 20 суїцидів на кожні 100 000 осіб. Це менше, ніж наприклад, в економічно благополучних Фінляндії (37/100 тис. населення), Швейцарії (34/100 тис.), Угорщині (27/100 тис.), Норвегії 24/100 тис.). Але це на порядок більше, ніж у бідних країнах Африки, Латинській Америці, мусульманських державах [3].

Відомо, що приблизно половина проявів суїцидальної поведінки у підлітків пов'язана з сімейними проблемами, з негативним ставленням до них у родині. Для зменшення кількості суїцидів у цій віковій групі потрібно приділяти увагу підлітковій психології та зосередитися на пошуку нових методів підтримки та реабілітації неповнолітніх.

Дослідниками виділяється шість типів сімей, сприятливих для формування суїцидальної поведінки дітей: 1) сім'я, зруйнована розлученням; 2) асоціальна, злочинна; 3) обтяжена суїцидами своїх членів; 4) з патологічною взаємозалежністю батьків та дітей; 5) з психопатологіями кровних родичів (Т. М. Мішина, Т. В. Самохіна); 6) формально гармонійна сім'я, що маскує свої конфлікти, чим створює підґрунтя для формування в дітей низької самооцінки, а відтак – в них не формується вміння чинити опір кризовим ситуаціям (Е. М. Вроно, О. М. Ратинова) [5].

За характером відносин у сім'ях їх поділяють на: інтегровані та дезінтегровані; гармонійні та дисгармонійні; корпоративні та альтруїстичні; гнучкі та консервативні; авторитарні та демократичні.

Конфлікти, що сприяють формуванню суїцидальної поведінки у дітей, виникають у дезінтегрованих, дисгармонійних та корпоративних сім'ях. У таких сім'ях діти переживають нестачу теплоти, доброзичливого спілкування, розуміння, підтримки, турботи; жорстокість, неприязнь, холодність, нехтування, відчуження (В. Hafen; К. Frandsen); інколи – сексуальне насильство; свою непотрібність, обтяжливність для батьків, що приводить їх до висновку, ніби батьки мріють від них позбутися, чекають їхньої смерті; перестановку ролей, коли не батьки емоційно, морально та духовно підтримують дітей, а діти змушені підтримувати батьків таким способом; авторитарний тиск через завищені експектації (очікування) та вимоги до дітей щодо їхньої освіти, побуту, спорту та ін. [1; 5].

Найпотужнішим чинником психопрофілактики самогубств неповнолітніх є любов, турбота, піклування, розуміння, підтримка в сім'ї (М. Peck). Проте навіть ідеальна родина не завжди здатна захистити неповнолітнього від суїцидальної поведінки під дією таких факторів, як: нерозділене кохання, зрада коханих, близьких друзів, втрата авторитету, затягування у «трясовину» наркоманії,

правопорушень, проституції, грубі образи, кричуща несправедливість учителів, неформальних шкільних лідерів та ін. [5].

У сімейному конфлікті більше всіх страждає дитина. Адже, навіть поодиноким випадком конфлікту між батьками може вселити їй відчуття страху, що, в свою чергу, призведе до збільшення психічної напруги [2].

Найчастіше дитина в конфлікті «стоїть між батьками», а вони настільки зосереджені на собі, що ігнорують її почуття. Батьки займаються з'ясуванням стосунків, при цьому не приділяючи дитині жодної уваги. Нерідкі випадки, коли батьки вирішують конфлікт за рахунок дитини, при цьому не розуміючи, що заподіюють їй біль і страждання своїми вимогами, претензіями, змушуючи встати дитину на бік тата або мами. Це психологічно виснажує дитину, адже «вибрати» когось із батьків для неї означає зрадити іншого. Тому вона починає поводитися лицемірно по відношенню до них обох, що загострює внутрішні конфлікти [1].

Отже конфлікт в родині – це один із головних чинників підліткових суїцидів. І для їх профілактики потрібно дбати про позитивний мікроклімат у сім'ї. На мою думку, при виникненні конфліктної ситуації в присутності дітей, її обов'язково необхідно розв'язувати конструктивно, тому що дитина не повинна відчувати агресії між батьками. Якщо ж сварку не вийшло вирішити мирно, потрібно вжити заходи, аби захистити дитину від впливу конфлікту.

Кожній дитині в житті потрібна опора та захист з боку батьків. Конфліктна ситуація чинить негативний вплив на дитину, і тому батькам та близьким необхідно думати про можливі наслідки цього впливу більше, ніж про свої власні амбіції. Здоровий психологічний клімат у родині – чи не головний фактор профілактики підліткових суїцидів.

Список використаних джерел

1. Александров Ю.В. Психологічні аспекти поведінки людей у конфліктних ситуаціях. Девіантна поведінка. Соціологічний, психологічний та юридичний аспект : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 10 квіт. 2015 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2015. С. 98–100.
2. Гончар-Михальська О.О Проблема сімейних конфліктів та їх вплив на дитину. Методи і технології загальної і соціальної психології в умовах сучасного суспільства: Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 21 травня 2020 р. К., 2020. С. 42–22.
3. Димитрова Л.М, Кіхтан Г.О Причини та соціальні фактори суїцидальної поведінки підлітків. Вісник КІП. Політологія. Соціологія. Право. 2012. Вип. 2. С. 72–77.
4. Іваць А.Р., Романів О.П., Надь Б.Я., Соціально-психологічні чинники та фактори ризику суїцидів серед осіб молодого віку. Україна. Здоров'я нації. 2018. № 3. С. 28–29.
5. Федоренко Р.П. Психологія суїциду. Навчальний посібник Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2011. С. 85–86.